

Jak správně ocenit nehmotný majetek při transakci mezi spojenými osobami

Nehmotný majetek v různých podobách dnes tvoří značnou část hodnoty mnoha úspěšných společností. Právě nehmotný majetek může být důvodem výrazně vyšší ekonomické výkonnosti oproti konkurenci. Není proto divu, že do jeho vytváření a následného využití a zvyšování hodnoty je vkládáno značné úsilí a nemalé finanční prostředky. V rámci skupin spojených osob bývá situace jednodušší v tom, že se na nákladech a úsilí může podílet více společností, které mají stejný zájem. Zároveň však může být situace výrazně komplikovanější z důvodu povinnosti dodržovat takzvaný princip tržního odstupu. Co to v praxi znamená?

Jako znalec bývám často osloven, abych pro různé účely ocenil nehmotný majetek či určil výši licenčního poplatku. Pokud takový nehmotný majetek vytvořila jedna společnost, případně si na jeho vytváření najala externí partnery, je situace poměrně jednoduchá a lze při oceňování postupovat běžnými metodami a využívat standardní podklady jako například smluvní či jinou dokumentaci, která většinou velmi detailně popisuje nehmotný majetek a jeho parametry a náležitosti ovlivňující jeho hodnotu.

Pokud však vývoj či sdílení nehmotného majetku probíhá ve skupině spojených osob, situace se v drtivé většině případů dramaticky zkomplikuje. Prvním důvodem je, že spojené osoby mají větší flexibilitu v nastavení svých vztahů, často nedbají doporučením na pečlivé dokumentování svých vztahů a dokumentační standard je proto výrazně nižší. Velmi často je tak obtížné rozklíčovat, co přesně tvoří onen nehmotný majetek, který má být předmětem ocenění. Z toho zcela jasně plyne riziko, že není možné přesně vymezit předmět ocenění a splnění znaleckého úkolu pak může být i nemožné.

Dalším rizikem je komplexita a provázanost jednotlivých členů skupiny, kteří se na vzniku či vývoji a následném využití nehmotného majetku podílejí. V oblasti převodních cen platí, že hodnota má být alokována tam, kde vzniká. Pokud je tedy nějaká společnost ve skupině vedena jako právní vlastník nehmotného aktiva, v žádném případě to automaticky neznamená, že je oprávněným ekonomickým vlastníkem, který si může nárokovat související ekonomické užitky.

Prakticky tak může nastat například situace, kdy je společnost A vedena v rejstřících a evidencích jako právní vlastník, ale při správně provedeném ocenění tohoto nehmotného majetku je zjištěno, že její nárok na výslednou hodnotu nehmotného majetku je velmi omezený, neboť vykonává pouze část souvisejících funkcí generujících hodnotu.

V převodních cenách je za účelem analýzy tvorby hodnoty prováděna analýza takzvaných DEMPE funkcí a souvisejících rizik. Tento analytický nástroj hodnotí podíl jednotlivých stran na tvorbě hodnoty nehmotného majetku. Dle mého názoru je to proto jeden z klíčových nástrojů, které by měl znalec použít vždy, když se snaží ocenit nehmotný majetek vytvářený či využívaný v rámci skupiny spojených osob. Pokud tak neučiní, vystavuje sebe a svého klienta značnému nebezpečí, že správce daně při prověřování například toho, zda je licenční poplatek vykázán jako daňově účinný náklad v souladu s § 22 odst. 1 zákona o daních z příjmů, resp. jako tržně obvyklý náklad v souladu s § 23 odst. 1 zákona o daních z příjmů, dojde k závěru, že není, protože znalec neodvedl svou práci pečlivě a nezohlednil specifika převodních cen při své znalecké činnosti a hodnotu nehmotného majetku či výši licenčního poplatku určil v rozporu s tím, jak se jednotlivé strany podílely na tvorbě hodnoty.

Je zřejmé, že nehmotný majetek a veškeré transakce s ním související budou stále častěji předmětem transakcí a tedy také kontroly ze strany správce daně. Ten již dnes disponuje značným detailem o transakcích s nehmotným majetkem mezi spojenými osobami. V budoucnu

lze tedy očekávat přesné cílení na takové transakce a vyšší důraz na pečlivé stanovení hodnoty nehmotného majetku či licenčního poplatku. Proto budou takové transakce také častěji předmětem ocenění ze strany znalců.

Vlastníci a management společností by měli s odkazem na výše uvedené myslet na to, že je důležité vše pečlivě dokumentovat a v případě komplexních transakcí přizvat odborníky. Odborníci by pak měli myslet na to, že s rostoucí komplexitou posuzovaných transakcí je nutné aplikovat nejen běžně používané oceňovací postupy, ale také zvažovat ostatní okolnosti, které mají vliv na stanovení hodnoty. 

Ing. Martin Koldinský,
soudní znalec, Associate Partner
Rödl & Partner, advokáti, s.r.o.

Rödl & Partner